

ΠΑΣΟΚ:

ή κρίση τής άφίσας

1 Αυγ 23/6/79

Τού Σπ. Λιναρδάτου

«Μεμονωμένο» καί «συγκεκριμένο» γεγονός, χωρίς γενικότερες δηλαδή προεκτάσεις καί επιπτώσεις στό Κίνημα, χαρακτήρισε ό Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου τήν παραίτηση (άλλοι τήν ονομάζουν «έξαναγκασμό σέ παραίτηση») του μέλους του Έκτελεστικού Γραφείου καί γραμματέα διαφώτισης καθηγητή κ. Κ. Σημίτη. Καί είναι γεγονός, ότι, άν θελήσεις νά τή βάλεις μέσα στά πλαίσια μιās έσωκομματικής διαπάλης ιδεολογικών καί πολιτικών τάσεων μέσα στο ΠΑΣΟΚ, ή περίπτωση Σημίτη παρουσιάζει μερικές ιδιομορφίες. Ό ίδιος συχνά παρουσιάστηκε, σέ όμιλίες καί παρεμβάσεις του, σάν εκπρόσωπος περίπου μιās προλεταριακής τάσης. Άσκησε, μέ σειρά άρθρων του σέ απογευματινή έφημερίδα, έμμεση, αλλά καί έντονη κριτική στην κοινοβουλευτική εκπροσώπηση του κόμματός του, ότι δέν κάνει «δομική», αλλά περιστασιακή καί επιδερμική αντιπολίτευση στη Βουλή. Ήταν ό επικεφαλής τής διαφωτιστικής έκστρατείας του ΠΑΣΟΚ έναντίον τής ένταξης τής Ελλάδας στην ΕΟΚ, τελευταία όμως σέ όμιλίες καί συνεντεύξεις του, υπαινίχθηκε τήν ανάγκη γιά αναπροσαρμογή τής πολιτικής του Κινήματος μετά τήν νέα πραγματικότητα πού δημιουργεί ή υπογραφή τής συνθήκης.

ΑΦΟΡΜΗ, όπως είναι γνωστό, γιά τή δημιουργία του θέματος Σημίτη πού απασχόλησε σχεδόν αποκλειστικά τή συνεδρίαση τής 1ης Ιουνίου του Έκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, ήταν ή περίφημη άφισσα, μέ τό σύνθημα «Ναι στην Εύρώπη των λαών. Όχι στην Εύρώπη των μονοπωλίων», πού κυκλοφόρησε λίγες μέρες πριν από τήν τελετή τής υπογραφής τής συνθήκης στην Αθήνα. Έτσι, ό καθηγητής κ. Σημίτης, πού, τουλάχιστο μέ τά δύο άρθρα του στην «Έλευθεροτυπία» γιά τήν ανάγκη «δομικής» αντιπολίτευσης, αλλά καί μέ προηγούμενες εκδηλώσεις του, παρουσιαζόταν σάν «πύργος άριστερός», δεχόταν τώρα έντονες επικρίσεις από τήν ήγεσία του ΠΑΣΟΚ γιά ένα «δεξιό λάθος». Αλλά ήταν μοναδικός υπεύθυνος γιά αυτό τό «λάθος» ό κ. Σημίτης; Καί ήταν, στό κάτω-κάτω, τόσο σοδαρή παρεκκλίση από τή γραμμή του ΠΑΣΟΚ αυτή ή άφισσα ώστε νά επισύρει «παραίτηση» από τό άνώτατο πολιτικό-έκτελεστικό όργανο του Κινήματος;

ΣΤΟ έρώτημα αυτό πού τό έθεσαν επίμονα πολιτικοί συντάκτες των έφημερίδων, ό ίδιος ό κ. Α. Παπανδρέου απάντησε, ότι τό σύνθημα περί Εύρώπης των λαών τό εκμεταλλεύτηκαν οί δεξιές έφημερίδες γιά νά παρουσιάσουν στροφή του Κινήματος προς τά δεξιά. Έξάλλου έγινε γνωστό, ότι τή συνεδρίαση τής 1ης Ιουνίου του Έκτελεστικού Γραφείου

κατηγόρησαν τόν κ. Σημίτη, ότι χρησιμοποίησε τό σύνθημα άλλων κομμάτων τής Άριστεράς (ΚΚΕ έσωτ. καί ΕΔΑ) πού άκριβώς κατηγορούνται γιά «δεξιές παρεκκλίσεις».

ΠΑΡΟΛΑ αυτά, κανένας καί πάλι δέν πείστηκε, ότι ή άφισσα ήταν ή πραγματική αίτια του «έξαναγκασμού σέ παραίτηση» — όπως τήν ονομάζουν — του κ. Σημίτη. Άλλοι παράγοντες του ΠΑΣΟΚ άπαντούν: Μά ή άφισσα ήταν τό αποκορύφωμα άλλων λαθών του μέλους αυτού του Έκτελεστικού Γραφείου. Καί συγκεκριμένα αναφέρουν ένδεικτικά, ότι: σέ έρευνα τής «Καθημερινής» τόν περασμένο Φλεβάριο, ό κ. Σημίτης υπεστήριξε αντίθετες άπόψεις από εκείνες του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου σχετικά μέ τά εκλογικά συστήματα. Μέ τά άρθρα του στην «Έλευθεροτυπία» άσκησε κριτική έμμεσα στην κοινοβουλευτική εκπροσώπηση του Κινήματος πού είχε δικαίωμα νά τήν κάνει μόνο στα άρμόδια όργανα καί δέν τήν έκανε...

Φόβος πόλωσης

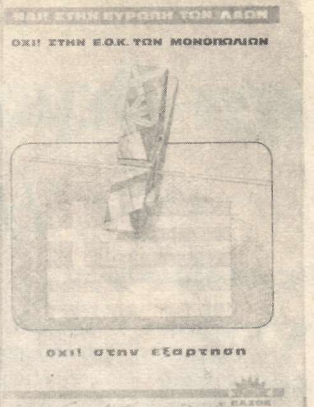
Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ αυτή, «συμπληρωματική» των απαντήσεων του κ. Α. Παπανδρέου καί, φυσικά, άνεπίσημη έρμηνεία τής «παραίτησης» μάς πλησιάζει ίσως στην πραγματική αίτια του ζητήματος πού δημιουργήθηκε. Άν δηλαδή συν-

δυάσει κανείς καί τό ότι ή ήγεσία του ΠΑΣΟΚ είχε δυσανετισθεί από τό γεγονός, ότι, στελέχη του Κινήματος, έξέφρασαν δημόσια άπόψεις όχι πάντα ευθυγραμμισμένες μέ τίς επίσημες, σέ άλλες περιπτώσεις καταλήγει στο συμπέρασμα ότι:

Ο κ. Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, πού δέν θεωρεί ακόμα ώριμο τό ΠΑΣΟΚ γιά νά πραγματοποιήσει συνέδριο μέ όλη τή σημασία καί τή «βαρύτητα» — όπως είπε ό ίδιος — πού έχει ένα τέτιο σώμα, θέλει όπωσδήποτε νά έμποδίσει νά συνεχιστεί εκείνο πού πιστεύει ότι αποτελεί παραβίαση βασικής αρχής του Κινήματος πού διακηρύχθηκε καί στη Συνδιάσκεψη του Ιουλίου 1977: τή δημοσιότητα των διαφορετικών άπόψεων. Σύμφωνα καί μέ τίς διακηρύξεις τής τελευταίας συνόδου τής Κεντρικής Έπιτροπής, οί διαφορετικές άπόψεις πρέπει νά συζητούνται μόνο μέσα στα άρμόδια όργανα, ενώ προς τά έξω τό Κίνημα πρέπει νά παρουσιάζεται έναιο. Πρόκειται δηλαδή γιά τήν ίδια αρχή πού εφαρμόζουν τά περισσότερα Κ.Κ. — έρμηνεύοντας έτσι τό «δημοκρατικό συγκεντρωτισμό» —, αλλά καί όλα σχεδόν τά μεγάλα κόμματα στην Ελλάδα, πού τιμωρούν ακόμα καί μέ διαγραφή όποιαδήποτε δημόσια εμφάνιση των διαφορετικών άπόψεων σέ βασικά τουλάχιστο θέματα.

ΣΤΗ συγκεκριμένη περίπτωση, φαίνεται, ότι έδάρυνε καί ένας άλλος παράγοντας: ό φόβος του κ. Α. Παπανδρέου μήπως γύρω από τόν κ. Σημίτη πολωθεί ή μία πλευρά του δυαδισμού, πού, όπως είπε ό ίδιος ό Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ σέ συνομιλία του μέ τούς πολιτικούς συντάκτες των έφημερίδων, αποτελεί ένα πρόβλημα γιά τό Κίνημα. Πρόκειται δηλαδή γιά τήν αντίθεση — πού παρουσιάζεται καί σέ άλλα άριστερά κόμματα — ανάμεσα στις οργανώσεις καί στην κοινοβουλευτική ομάδα τους.

ΑΠΟΤΕΛΕΙ ή απομάκρυνση του κ. Σημίτη άπαρχή γενικότερων αλλαγών καί αναδιαρθρώσεων στα όργανα του ΠΑΣΟΚ; Παρά τίς διαψεύσεις, ή αντικατάσταση του βουλευτή κ. Τζουμάκα από τήν ήγεσία τής νεολαίας πού ακολουθήσε, επιβεβαίωσε, ότι υπάρχει πρόθεση νά γίνουν τέτιες αναδιαρθρώσεις μέ σκοπό τή μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, τή μαζικοποίηση των οργανώσεων καί τήν εξασφάλιση όμοψυχίας καί συν-

τονισμού ανάμεσα στις οργανώσεις και την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Η αναβολή εξέλλου των νομαρχιακών συνελεύσεων πού είχε αναγγελθεί, ότι θά άρχιζαν στά τέλη Μαΐου, έπιβεβαιώνει, ότι υπάρχουν όρισμένα προβλήματα. Αυτό δέν σημαίνει, όμως, ότι οι άλλες θά είναι τόσο θεαματικές όσο προβλέπουν όρισμένες έφημερίδες, ότι θά φτάσουν δηλαδή ως τόν πλήρη παραμερισμό των αίρετών όργάνων του Κινήματος (Κεντρικής Έπιτροπής και Έκτελεστικού Γραφείου) και τή δημιουργία διευθυντηρίου υπό τόν κ. Α. Παπανδρέου. Είναι άναμφισβήτητο, ότι θά ένισχυθεί περισσότερο — μέ συμμετοχή και βουλευτών, όπως ήδη άποφασίστηκε στή τελευταία σύνοδο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας — ή Έπιτροπή Άνάλυσης και Προγραμματισμού πού έπικεφαλής της έχει τόν καθηγητή κ. Άπ. Λάζαρη. Αυτό επιβάλλεται και από τό γεγονός, ότι, μέ τή συνεχή άνοδο της έπιρροής του και μέ τή διαγραφόμενη προοπτική συμμετοχής του στήν έξουσία, τό ΠΑΣΟΚ πρέπει, όχι μόνο νά έχει έτοιμο σύντομα τό πρόγραμμά του κυβερνητικής του πολιτικής, αλλά και νά είναι από κάθε πλευρά (όργανωτική, στελεχών, διαρθρώσεων) προετοιμασμένο για νά αναλάβει κυβερνητικές ευθύνες, άν, όπως προβλέπεται, του τής αναθέσει, στίς επόμενες εκλογές ή λαϊκή ψήφος. Όποσδήποτε, οι όποιες δέποτε άλλες και αναδιαρθρώσεις στά όργανα του Κινήματος θά γίνουν νομώτα και μέ τίς ίδιες διαδικασίες πού έχουν ακολουθηθεί ως τώρα.

Ίδεολογικές και πολιτικές αποχρώσεις

ΕΧΟΥΝ σχέση τά σημερινά προβλήματα του ΠΑΣΟΚ μέ ιδεολογικοπολιτικές διαφορές και διαμάχες στους κόλπους του; Άσφαλώς, ιδιαίτερα σέ ένα τόσο μαζικό κόμμα, είναι φυσικό νά υπάρχουν και ιδεολογικές αποχρώσεις και τάσεις. Άλλά θά ήταν υπερβολή νά μιλούσαμε τώρα πιά για διαμορφωμένες ομάδες, τή στιγμή μάλιστα πού δέν άμφισβητείται ή άκτινοβολία και ή άναγνωρισμένη ήγετική θέση του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου. Βέβαια στήν κοινοβουλευτική εκπροσώπηση του Κινήματος εκδηλώνονται έντονότερα οι απαιτήσεις για μία πιό ρεαλιστική πολιτική, για μία προσαρμογή στίς δημιουργημένες στήν Ελλάδα και στήν Ευρώπη πραγματικότητες. Έκφράζεται, λόγω χάρη, ή άποψη, ότι τά συνθήματα για ένθικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα του άγώνα του ΠΑΣΟΚ είναι έξωπραγματικά, ότι ή μεσογειακή διάσκεψη ήταν άποτυχία, ή ότι τό Κίνημα όφείλει νά εγκαταλείψει τήν πολεμική του έναντίον της ΕΟΚ και τά περιδημοφηρίσματα και νά άγωνιστεί μέσα στά πλαίσια Κοινοότητας μαζί μέ τά άλλα ευρωπαϊκά σοσιαλιστικά κόμματα για τήν Ευρώπη των λαών και για τήν καταπολέμηση της ευ-

ρωπαϊκής δεξιάς και της κυριαρχίας των μονοπωλίων. Άλλά τέτοιες άπόψεις υπάρχουν και σέ έξωκοινοβουλευτικά στελέχη. Και όπωσδήποτε ό δνισμός για τόν όποιο μίλησε ό κ. Α. Παπανδρέου δέν σημαίνει, ότι υπάρχει ιδεολογική διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στήν Κοινοβουλευτική Ομάδα και στίς οργανώσεις.

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ και σοβαρότερα προβλήματα δημιουργούν στήν ήγεσία του ΠΑΣΟΚ ό παραγοντισμός και ό «σεκταρισμός» πού εκδηλώνεται σέ αρκετές οργανώσεις και πού άπετέλεσε ως τώρα έμπόδιο στήν πραγματοποίηση των άποφάσεων για «άνοιγμα της όργάνωσης, άγκάλιασμα των μαζών πού είτε είναι άνυποχώρητα αντίδεξιές, είτε είναι έγκλωδισμένες και περιχαρακωμένες σέ πολιτικούς χώρους πού δέν εκφράζουν τά γνήσια οικονομικά και κοινωνικά τους συμφέροντα» (άπό τήν εισήγηση του κ. Α. Παπανδρέου στή σύνοδο της Κ.Ε. τό Σεπτέμβριο του 1978). Οι παράγοντες αυτοί έμποδίζουν νά εξαλειφθούν «οι θύλακες οργανωτικής άδυναμίας του ΠΑΣΟΚ» (κατά τήν έκφραση πάλι του κ. Α. Παπανδρέου), του προκάλεσαν ζημιές στίς δημοτικές εκλογές και δυσκολεύουν τή μαζικοποίηση των οργανώσεων. Ταυτόχρονα και οι δεντετισμοί και οι τοπικοί και οι προσωπικοί ανταγωνισμοί δυσκολεύουν τό έργο της «Κοινοβουλευτικής Έκπροσώπησης» του Κινήματος.

Κρίση ανάπτυξης

ΟΛΑ αυτά σημαίνουν, ότι περνά σήμερα κρίση τό ΠΑΣΟΚ; Η λέξη «κρίση» είναι υπερβολική. Τό ΠΑΣΟΚ δέν διατρέχει σήμερα κανένα κίνδυνο για διάσπαση, ενώ ή έπιρροή και ή άκτινοβολία του στό λαό είναι όπωσδήποτε άνεβασμένη. Άν θέλουμε όμως όπωσδήποτε νά χρησιμοποιήσουμε τόν όρο, πρέπει τότε νά μιλήσουμε για κρίση ανάπτυξης και άναπροσαρμογής. Στίς αρχές του 1978, σέ μία συνέντευξη του στόν ύποφαινόμενο και άπαντώντας σέ έρώτηση σχετική μέ τίς «έπικρίσεις» για στροφή της πολιτικής του σέ δεξιότερες κατευθύνσεις ό κ. Α. Παπανδρέου, ανάμεσα στά άλλα, είπε:

«Βασικά υπάρχει μία διαφορά, τήν όποία άξίζει νά τονίσουμε, ανάμεσα στό ΠΑΣΟΚ '74 και στό ΠΑΣΟΚ '77. (...) Η διαφορά είναι ότι τό ΠΑΣΟΚ '74 ήταν κάτι τό άπόλυτα νέο στήν πατρίδα μας (...) Έπρεπε δηλαδή νά δώσει ένα δείγμα της ταυτότητάς του. Και γι αυτό, τό μεγάλο του έργο ήταν νά ξεκαθαρίσει τούς στόχους του, τούς μακρινούς του στόχους. (...) Τό ΠΑΣΟΚ στήν περίοδο αυτή του '77 και, πέρα έπειδή είναι σαφές ότι έχει γίνει σημαντική πολιτική δύναμη στήν Ελλάδα και διεκδικεί πιά τήν έξουσία, είναι άπαραίτητο νά μὴν άσχολεϊται μόνο μέ τό θέμα των μα-

κροπρόθεσμων στόχων, αλλά νά άσχολεϊται μέ τήν στρατηγική και, τήν τακτική ή όποία πρέπει νά ακολουθείται για τήν έπίτευξη των στόχων αυτών. Και έπειδή οι στόχοι μπορούν νά έπιτευχθούν μόνο σέ μία πορεία χρόνου, πρέπει νά προσδιορίσει κανείς τήν ιεράρχηση σέ χρόνο των διαφόρων μέτρων πού πρόκειται νά πάρει και τά όποια συνιστούν τήν κυβερνητική πολιτική της πρώτης τετραετίας. Και ή κυβερνητική πολιτική, μιας πρώτης τετραετίας, είναι άπλως τά πρώτα μεταβατικά δήματα από τό σήμερα πρós τό αύριο. Άπό τό παρόν πρós τό μέλλον. (...) Και είναι φυσικό ότι πρέπει νά λαβαίνουν ύπ' όψη τόν συχεταισμό των δυνάμεων σέ κάθε φάση και έπίσης (...) νά έχουν πάντοτε τήν πλατιά λαϊκή έγκριση...»

(«Τό Βήμα», 28 Φεβρουαρίου 1978).

ΦΑΙΝΕΤΑΙ όμως πώς αρκετές οργανώσεις ή, τουλάχιστο, μερικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ βρίσκονται ακόμα στήν πρώτη, συνθηματολογική περίοδο του ΠΑΣΟΚ. Είναι ΠΑΣΟΚ '74 και όχι ΠΑΣΟΚ '77 και ακόμα λιγότερο '79 ή '81. Και γι αυτό ίσως αντιδρούν και στό άνοιγμα των οργανώσεων και τήν ιδέα νά «μολυνθεί» τό Κίνημα μέ τήν έξουσία. Χρειάζεται λοιπόν μία αναμόχλευση, μία άναπροσαρμογή. Χρειάζεται νά άποκτήσει τό ΠΑΣΟΚ όργανα κατάλληλα για μία πιό προσαρμοσμένη στίς νέες πραγματικότητες και στίς νέες ευθύνες του πολιτική. Και αυτό δέν μπορεί νά γίνει χωρίς τήν προσωπική ώθηση και χωρίς άποφασιστικές έπιλογές του ίδιου του Προέδρου του. Μέ τόν όρο δέβαια πώς μία τέτια πορεία για τή διαμόρφωση της φυσιογνωμίας και της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ ως ενός συγχρονισμένου, βασισμένου στήν ελληνική αλλά και στήν ευρωπαϊκή πραγματικότητα σοσιαλιστικού κόμματος, θά τείνει τελικά στήν ένδυνάμωση και της δημοκρατικής του έσωτερικής ζωής.

